

Παναγιώτα – Μαγδαληνή Αγγουρή

Αξιολόγηση της εκπαιδευτικής παρέμβασης στην αντιμετώπιση του αποκλεισμού παιδιών Ρομ. Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης

Στο νομό Θεσσαλονίκης υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ατόμων με ρόμικη καταγωγή που ανέρχεται περίπου σε επτά χιλιάδες άτομα. Ωστόσο, αυτός ο αριθμός αναφέρεται με μεγάλη επιφύλαξη και κατά προσέγγιση. Στο σύνολό τους διαμένουν στη δυτική πλευρά της πόλης, σε ένα μεγάλο αριθμό δήμων, όπως στο δήμο Λαγκαδά, Αγίου Αθανασίου, Χαλάστρας κ.α. Στην ανατολική πλευρά της πόλης ρόμηδες καταγράφονται μόνο στην περιοχή του Τίγκα. Φυσικά το γεγονός ότι μένουν δυτικά δεν είναι τυχαίο, αφού οι δυτικοί δήμοι φιλοξενούν ένα πολύ μεγάλο μέρος των ασθενέστερων κοινωνικά και οικονομικά ομάδων, και προφανώς το κόστος διαβίωσης είναι χαμηλότερο.

Στο σύνολό τους οι ρόμηδες της Θεσσαλονίκης είναι είτε μόνιμα εγκατεστημένοι είτε ημι-εγκατεστημένοι, ενώ οι περιπτώσεις σταθερά μετακινούμενων είναι ελάχιστες. Η κινητικότητα αυτή οφείλεται κυρίως σε εργασιακούς αλλά και σε κοινωνικούς λόγους. Φυσικά αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία η κινητικότητα αυτή δυσχεραίνει την ομαλή ένταξη των παιδιών στα σχολεία, διότι απουσιάζουν για σύντομο χρονικό διάστημα μεν, αλλά κατά τακτά χρονικά διαστήματα δε.

Γενικότερα θα λέγαμε ότι τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός, είναι αυτά που αντιμετωπίζουν όλες οι ασθενείς κοινωνικά ομάδες. Για παράδειγμα θα αναφέρω ότι όσοι δουλεύουν ως εργάτες γης έχουν έναν πολύ έντονο ανταγωνισμό από τους οικονομικούς μετανάστες, με αποτέλεσμα πολύ μεγάλα ποσοστά ανεργίας και εξαθλίωση του πληθυσμού, ο οποίος ζει στα όρια της ανέχειας.

Ταυτόχρονα είναι πολύ σημαντικό να αναφέρω ότι παρατηρείται η αύξηση της εγκληματικότητας και της διακίνησης των ναρκωτικών στις περιοχές που διαμένουν οι ρόμηδες, καθώς παρεισφρέουν άτομα που εκμεταλλεύονται την έλλειψη της κρατικής παρέμβασης. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, ιδίως για τα μικρά παιδιά. Είναι εντονότερο στην περιοχή του Δενδροποτάμου όπου καταγράφεται ένας πληθυσμός περίπου τριών χιλιάδων ατόμων· η συγκέντρωση ενός τόσο μεγάλου αριθμού σε συνδυασμό με την απουσία παρέμβασης ευνοεί την οποιαδήποτε εγκληματική δραστηριότητα.

Ωστόσο, πρέπει να πω ότι αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονη μεταστροφή του πληθυσμού προς το σχολείο και μετά το πέρας της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή παρουσιάζεται ενδιαφέρον για τη συνέχιση των σπουδών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα προβλήματα βέβαια που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο είναι πολλά και δυσεπίλυτα.

Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στα παιδιά, και ιδιαίτερα στα παιδιά με καταγωγή Ρομ, είναι διαφορετική στα διάφορα στάδια της εκπαίδευσης και ορισμένες φορές αντιφατική. Ενώ στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ένα ποσοστό των δασκάλων εμφανίζει μια χαλαρότητα και μια μεγάλη επιείκεια ως προς τις γνώσεις, που θα πρέπει να αποκτήσουν τα παιδιά, με αποτέλεσμα να συγκαλύπτονται οι ελλείψεις γνώσεις, ταυτόχρονα τα παιδιά αυτά, όταν προσέρχονται στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καλούνται να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των καθηγητών, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα απαιτητικοί.

Φυσικά αυτή η αντιφατική συμπεριφορά έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά να απογοητεύονται και να εγκαταλείπουν τη μαθησιακή διαδικασία. Παρά ταύτα η θέλησή τους να συνεχίσουν παραμένει αμείωτη, και γι' αυτό θεωρώ ότι υπάρχει ένα πεδίο που χρήζει άμεσης παρέμβασης και υποστήριξης ιδιαίτερα στις περιοχές όπου η τάση αυτή καταγράφεται έντονη, όπως στην περιοχή του Γοργοποτάμου.

Ενδεικτικά θα σας παραθέσω δύο διαγράμματα, που εμφανίζουν τη μετάβαση στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αρχικά, στην περιοχή του Δενδροποτάμου βλέπουμε τα παιδιά που αποφοιτούν από το Δημοτικό σχολείο, τα παιδιά που εγγράφονται και παρακολουθούν την πρώτη τάξη του Γυμνασίου, εκείνα που παρακολουθούν τη δεύτερα Γυμνασίου και τα παιδιά που παρακολουθούν την τρίτη Γυμνασίου. Καταγράφονται μόνο δύο παιδιά στο Λύκειο. Βλέπουμε λοιπόν ότι υπάρχει μια ραγδαία πτώση του αριθμού και η εικόνα αυτή νομίζω ότι υπογραμμίζει την αλλαγή παρέμβασης και υποστήριξης της διαδικασίας, αλλά δυστυχώς δεν είναι ενδεικτική του νομού.

Το επόμενο διάγραμμα, που απεικονίζει την εικόνα της περιοχής της Χαλάστρας, θα έλεγα ότι είναι ενδεικτικότερο. Βλέπουμε λοιπόν τα παιδιά, τα οποία παρακολουθούν την έκτη Δημοτικού και τα παιδιά, τα οποία υπάγονται στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δυστυχώς αυτή η κατάσταση δεν είναι μόνο του τρέχοντος σχολικού έτους, που θα μπορούσε ακόμη και να δικαιολογηθεί, αλλά ποτέ δεν έχει υπάρξει παιδί στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην περιοχή της Χαλάστρας

και δυστυχώς και στις περισσότερες περιοχές του νομού. Οπότε θεωρώ ότι δημιουργείται ένα πεδίο στο οποίο πρέπει να παρέμβουμε και να υποστηρίξουμε τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς αποτελεσματικά και με συνέχεια και με συνέπεια.

Επιπλέον, στόχος της παρούσας ανακοίνωσης, εκτός από την περιγραφή της κατάστασης, ήταν και η καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών τόσο για τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν, όσο και για τις δράσεις που κρίνουν ότι είναι απαραίτητο να περιλαμβάνονται σ' ένα Πρόγραμμα, ώστε το Πρόγραμμα αυτό να είναι αποτελεσματικό και να τελεσφορήσει η παρέμβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ενδεικτικά θα σας παρουσιάσω ένα διάγραμμα: πρέπει να πω ότι το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό και η έρευνα έγινε με χρήση ερωτηματολογίου, που θεωρήθηκε η καταλληλότερη τεχνική για την προσέγγιση ενός μεγάλου αριθμού των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σ' αυτή. Το κύριο σώμα των ερωτώμενων είναι εκπαιδευτικοί και υπάρχουν διευθυντές και υποδιευθυντές. Βλέπουμε ότι το μεγάλο ποσοστό αυτών των εκπαιδευτικών υπηρετεί στη δημόσια εκπαίδευση από 6-15 χρόνια, γεγονός που σημαίνει ότι αφενός έχουν κάποια εμπειρία και η άποψή τους έχει κάποιο ειδικό βάρος, και αφετέρου ότι βρίσκονται σ' ένα παραγωγικό στάδιο της καριέρας τους.

Στη συνέχεια βλέπουμε τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Το σημαντικότερο για το ποσοστό 93,3% είναι η διαρροή του πληθυσμού, ακολούθως αναφέρεται η άτακτη φοίτηση για το 81,7%, η έλλειψη κατάλληλου διδακτικού υλικού για το 71,5%, η μη ικανοποιητική επίδοση του μαθητικού πληθυσμού, η έλλειψη σχολικής επιμόρφωσης και η απουσία στήριξης της προσπάθειάς τους από φορείς της εκπαίδευσης για το 63,3%. Επίσης, η έλλειψη συνεργασίας με τους γονείς των μαθητών και τα προβλήματα που οφείλονται στη συμπεριφορά των παιδιών στην τάξη θεωρούνται από τους εκπαιδευτικούς ως βασικά στην εκπαιδευτική τους προσπάθεια. Η δική μου υπόθεση είναι ότι τα περισσότερα από αυτά τα προβλήματα μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά με συνεχή συνεργασία όλων των φορέων της εκπαίδευσης αλλά και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Τέλος, βλέπουμε τις δράσεις που κρίνονται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα ως απαραίτητες. Το 91,7% του δείγματος ζητά εκπόνηση ενός κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, το 90% θεωρεί απαραίτητη την υλικοτεχνική στήριξη του σχολείου, το 86,7% τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και το 83,3% ζητά να παρέχονται κίνητρα. Το 78,3% ζητά τη συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης

προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα που δε σχετίζονται άμεσα με την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά παρεμβαίνουν σ' αυτήν και αποτελούν τροχοπέδη στην ομαλή εξέλιξή της.

Από τα πιο πάνω λοιπόν προκύπτει ότι μια αποτελεσματική παρέμβαση, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών, πρέπει να έχει σφαιρικό και συνολικό χαρακτήρα, να ξεφύγει από την στήριξη και μόνο της μαθησιακής διαδικασίας και να αντιμετωπίσει και τα υπόλοιπα προβλήματα, που έχουν τα ίδια τα παιδιά και οι οικογένειές τους.

Η παρέμβαση στο νομό Θεσσαλονίκης είναι αναγκαίο να εστιαστεί στην στήριξη των παιδιών, που βρίσκονται στην τελευταία τάξη του Δημοτικού, και στην άμεση ουσιαστική στήριξη των παιδιών που γράφονται στην πρώτη Γυμνασίου καθώς και εκείνων των παιδιών, που, παρά τις αντιξοότητες, συνεχίζουν να φοιτούν στη δεύτερα και τρίτη Γυμνασίου. Επίσης, θα πρέπει να εστιάσουμε στην υποστήριξη των καθηγητών και κυρίως αυτών που τους έχει ανατεθεί η ενισχυτική διδασκαλία, αφού σ' αυτούς πέφτει το βάρος για την ομαλή ένταξη των παιδιών στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ακόμη στον εφοδιασμό των σχολείων με διδακτικό υλικό, στη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε κλειστές ομάδες, όπως οι ίδιοι ζητούν, στην υλικοτεχνική υποδομή και τέλος στη συνεργασία με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ευχαριστώ πολύ.